

Raj Rozália–Nagy István

NEPOMUKI SZENT JÁNOS TISZTELETE HORGOSON

---

*"... Európa nem arra kíváncsi, hogy
árvettünk-e mindent, amit az európai művelődés
nyújthat, hanem arra, hogy a magunkéból
mivel gyarapítottuk az európai művelődést!"*

Gyórfy István (1939)

Nepomuki Szent János a legnépszerűbb és legkedveltebb szentek közé tartozik. Szobra lépten-nyomon ránk köszön hidakon, patakoknál, folyóknál, ahol legveszélyeztetettebb a part. A vízenjárók, vízimolnárok és az árvédők védszentjeként, valamint a gyónási titok vértanújaként számon tartott szentnek a tiszteletére a Vajdaságban nemcsak szobrokat állítottak, hanem templomok patrónusává is nyilvánították. Védszent lett a Bánságban Csőszteleken (Čestereg) – egykori német ajkú katolikus hívéké –, Fábriánon (Češko Selo), Nagybecsekreken (Zrenjanin), Párdányon (Međa), Tordán (Torda); a Bácskában pedig Paripáson (Ratkovo) és Horgoson (Horgoš).

Munkánkban a horgosi templomot, a szentet ábrázoló festményt és szobrot, valamint a Nepomuki János egykori és mai ünnepéhez kötődő szokásokat mutatjuk be, a szájhagyományra s az idevonatkozó irodalomra támaszkodva.

Az egykori nádfedeleles templom 1772-ben leégett, helyére épült a jelenlegi. A tatár és a török pusztítások után, 1772-ben Kárász Miklós telepít új lakosságot. Egyik Kárász leszármazott elbeszélése szerint a Tisza szabályozása előtt a Holt-Tiszában is élő víz folyt. Amikor a folyó kiáradt, az árvíz elöntötte az egész határt. A vidék lakói, hogy az áradatot megfékezzék, falujukat égi oltalom alá helyezték. A lápos részt feltöltötték, az árterületen építettek templomot is, amelyet Nepomuki Szent János tiszteletére szenteltek fel. A vallásalap az építkezéshez 5000 forinttal járult hozzá, a többi a Kárász uraság adományozta. A szentélyben az oltártól jobbra és balra elhelyezett két ablak üvegdíszje is az adományozóra utal. Bal oldalon a Szűzanya képmása látható az adományozó feleségének, Máriának emlékére. A másik ablak üvege képe Szent Imrét ábrázolja, az adományozó Kárász család egyik Imre nevű férfitagjának állított így emléket. Palatinus János plébános szerint igen ritka az ilyen párosítás. A család címere a templom szentélyében látható ma is. 1813-ban még zsindeyes volt a templomtető. Ma a tornya sem az eredeti, az 1950-es években cserélték.

A felszentelési főoltár eredeti képéről semmit sem lehet tudni. Később, 1913-ig egy Nepomuki Szent Jánost ábrázoló festmény, Jakobey Károly (1826–

1891) külai születésű festő képe került a helyére. Ez az 1880-ban készült alkotás jelképes: IV. Vencel cseh királyt ábrázolja, amint megparancsolja a papnak, hogy árulja el felesége bűneit. A háttérben folyó és híd látható. A kép eredetileg nagyobb méretű volt, később megcsökkentették, a szent feje felett ma már csupán a babérborszort tartó angyalalak lába vehető ki rajta. A képnél e részletéről Palatinusz János helyi plébános elbeszéléseiből tudunk. A festmény 1913 és 1939 között a bécsszőlősi (Bácski Vinogradi) iskolakápolnát díszítette, ez idő alatt a horgosi főoltárra a Corsini-féle Szűzanya-kép került. 1939-ben, amikor Bécsszőlősen felépült a templom, s Jézus Szíve tiszteletére felszentelték, a Nepomuki Szent Jánost ábrázoló főoltárképet visszavitték Horgosra, és a szentély jobb oldalán helyezték el.

1960-ban a Szertartások Római Szent Kongregációja, a XXIII. János pápától eredő meghatalmazás alapján, Szűz Máriát *HAVAS BOLDOGASSZONY* néven *NEPOMUKI SZENT JÁNOS*Ssal együtt a horgosi plébániatemplom patrónusává nyilvánította.

A közelmúltban alakult XI. Nepomuki Szent János cserkészcsapat lobogója is itt kapott helyet a templomban.

A templomtól nem messze, a Tisza egykori árterületén áll Horgos legrégebbi szakrális emléke, Nepomuki Szent János szobra. Ezt is az alapító Kárász család állíttatta.

A ma 70–80 éves horgosiak elbeszélése szerint a szent iránti tisztelet, ragaszkodás elhalványult. Régen az ünnepét megelőző napokban kilencedet tartottak. Ezeken a napokon a reggeli 7 órai mise után feszülettel, lobogóval vonultak ki a hívők a templomból a szobor elé énekelve-imádkozva, mint búcsújárás alkalmával. Gyertyagyújtás is volt mind a kilenc napon. Május 16-ára fejeződött be a kilenced. Erre a napra más községekből is érkeztek zarándokok. Különösen Kanizsáról, Kispiachról, Királyhalmáról jöttek sokan gyalogszerrel. Először a templomba mentek, és az ott megtartott szentmise után közös énekkel vonultak a szobor elé, és virágcsokraikat a szobor lábához helyezték. Az itt elmondott fohászai végeztével távoztak.

Fülöp Erzsébet szerint az 1960-as években, pontosabban Varbai Jenő atya 1951 és 1972 közötti működése alatt még igen tömeges volt ez az ünnep, valójában búcsú. Miután betiltották a körmeneteket, lassan elhalványult a szent kultusza, de az idősebb nemzedék ma is inkább Nepomuki Szent Jánost tartja számon templomuk és falujuk védszentjeként.

A szobron felállítása óta nem történt változtatás. Brasnyó Ferenc plébánossága idején (1989–1991) felújították. Azelőtt a horgosi asszonyok és Kárász Ilona, az alapító leszármazottja, aki Martonoson (Martonoš) nővér, közösen ápolták s díszítették fel az ünnepre a szobrot. Az építmény belső falán látható festmény is Kárász Ilona munkája. A szobor szemben áll Kanizsával, mert az árvíz abból az irányból fenyegetett.

A horgosiak a Havas Boldogasszonynak szentelt búcsút nagy-, a Nepomuki Szent János napját kisbúcsúnak mondják.

1993-ban, amikor az egyház megemlékezett a szent halálának hatszázadik évfordulójáról, szentmisét tartottak a templomban, és újra kivonultak a szoborhoz, mint egykor. Friss virágot egész évben visznek a szoborhoz a tisztelők.

Ismét a falu kedves színtelképévé vált a szobor és környéke. Faluünnepély alkalmával megint az itteni térségen gyülekeznek a horgosiak.

Templomi népének

*Dicsérjétek, tiszteljétek, ti keresztények,
Nepomukiusz Szent Jánost, igaz jó hívek.
Istennek hű szolgáját, Krisztus kedves mártírját,
Ki érte megvetette a szörnyű halált.*

*Te vagy drága városunknak hajnalsillaga,
Te vagy kincse, drága gyöngye, szép koronája.
Nemzedet ékessége, Csehország fényessége,
Az egész világnak pedig gyönyörűsége!*

*Nepomuki Szent János szobra
Horgoson (1950-es évek)*

*Nepomuki Szent János szobra
Ludason*

Irodalom

- ERŐS Lajos (szerk.): Adalékok a Zrenjanini-Nagybecskereki Egyházmegye történetéhez. Zrenjanin, 1993
- Ifj. LELE József: Nepomuki Szent János-szobrok Szeged környékén. In: Múzeumi kutatások Csongrád megyében. M. N. L. III. Budapest, 1987
- Msgr. PÉNZES János: Horgosi Katolikus Tájékoztató. Horgos, 1985
- Msgr. PÉNZES János: Horgosi Katolikus Tájékoztató. Horgos, 1986 Schematicus, Suboticae, 1993
- SCHÜTZ Antal (szerk.): Szentek élete II. Bp., 1933
- VARBAI Jenő (szerk.): Horgosi Harangszó. Horgos, 1970/1
- VARBAI Jenő (szerk.): Horgosi Harangszó. Horgos, 1971/1
- VARBAI Jenő (szerk.): Horgosi Harangszó. Horgos, 1971/3

Adatközlők

- Palatinus János (Horgos plébánosa)
Fülöp Erzsébet (1935, Horgos)
Papp Julianna (1920, Horgos)